

Biografische Sprookjes deel 3

7 sprookjes

Geschreven door HeinWalter
met tekeningen door leerlingen van basisschool De Omnibus

Biografische Sprookjes deel 3

2016
Uitgeverij De Zijderups

© 2016 Hein Walter

www.heinwalter.nl
www.dezijderups.nl

Dit project kwam tot stand met financiële steun van het VSBfonds, Fonds Sluyterman van Loo en Stichting RCOAK.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Voorwoord

Biografische sprookjes. *Mijn leven is geen sprookje*, antwoordde iemand toen ik hem vroeg of ik een sprookje over zijn leven mocht schrijven. Ik kon de man niet overtuigen, hij deed niet mee. Gelukkig een heleboel anderen wel.

Ik heb er geen andere goede benaming voor gevonden, dus ik laat het bij sprookjes, ook al realiseer ik me dat die benaming niet echt de lading dekt. Een romanschrijver schrijft fictie en kan daar autobiografische elementen voor gebruiken, mijn manier van schrijven is dat ik de autobiografische elementen als uitgangspunt neem en daar fictie aan toevoeg. Dat kan resulteren in een magisch realistisch verhaal, een religieus of spiritueel verhaal en soms past echt de benaming sprookje. Het zijn allemaal verhalen van levens.

Het is een nieuw genre. Ik heb nu laten zien dat het goed werkt. Wie weet dat anderen deze manier van schrijven gaan navolgen.

Mijn werkwijze was als volgt. Ik ging op bezoek bij een bewoner van Archipel en nam drie leerlingen mee van basisschool De Omnibus. Groep 7. Er zijn vier groepen 7 op deze school. Ik sprak zo'n anderhalf uur met de bewoner over diens leven. Geen interview, maar een gesprek. De leerlingen maakten een visueel verslag van het gesprek. Na dat gesprek schreef ik de tekst. Daags erna ging ik bij de bewoner langs en las het sprookje voor. Als de tekst akkoord was, dan regelde ik een nieuwe ontmoeting. Dan las de oudere het sprookje voor aan de drie kinderen en tekenden zij illustraties bij het sprookje. Van het geheel maakte ik dit boek en ook een tentoonstelling.

Wat ook heel bijzonder was, was het voorlezen van het sprookje in school. Dan lazen de

ouderen hun eigen sprookje voor en namen we daarna even de tijd om vragen te beantwoorden en reacties in ontvangst te nemen.

Heel mooi om ouderen in de klas te zien, hun soms krakerige stemmen daar te horen en te ervaren hoe de kinderen muisstil naar hun verhalen luisteren. En ook mooi om te zien dat de emoties van de ouderen overslaan naar de kinderen.

Voor de ouderen was het voorlezen een bijzondere ervaring. Soms zelfs een overwinning. Alleen al het komen in een eigentijdse klas, zo volkomen anders van sfeer in vergelijking met de sfeer in de klas die zij zich herinneren uit hun jeugd, is een ervaring. Het valt de ouderen op dat de kinderen van nu zo vrij zijn, zichzelf zijn. Voor mij was het mooi om te zien dat de ouderen ook helemaal zichzelf waren.

Een project waar ik trots op ben! Voor alle betrokkenen was het een bijzondere ervaring.

Deze project maakt onderdeel uit van een groter project dat de titel *De Muren van Archipel* heeft gekregen. Bewoners van Archipel hebben kunst gemaakt, ze zijn op atelierbezoek geweest bij kunstenaars, naar musea geweest en ze hebben dus meegewerkt aan dit sprookjesproject.

Dank aan het VSBfonds, Fonds Sluyterman Van Loo en Fonds RCOAK voor hun financiële ondersteuning, maar vooral voor hun vertrouwen!

Hein Walter, juni 2016

Het biografische sprookje 'Het zwarte steentje'
schreef ik na de ontmoeting met Trudy van der Meer

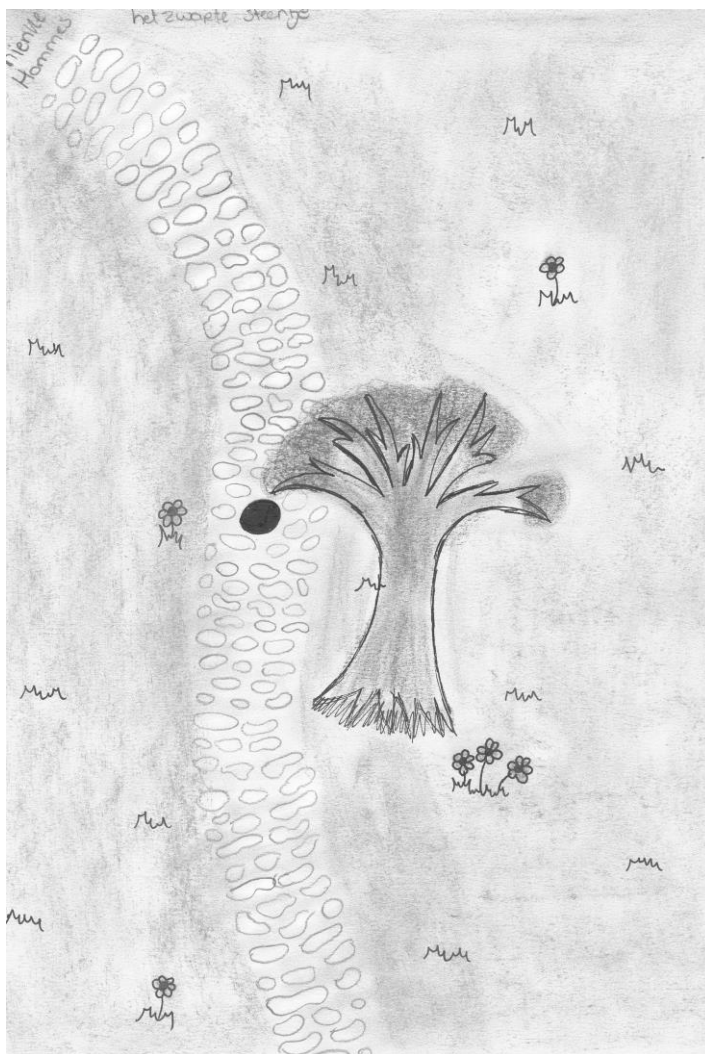
De tekeningen zijn gemaakt door Nienke Hommes,
Chantal Wirjosemito en Samantha Buhrs

Het zwarte steentje

Er was eens een steentje,
een donker steentje tussen witte kiezels.
Stil en sereen op de grond in een bos.
Een steentje tussen anderen.
Samen, verspreid, los of als pad, tijdloze steentjes waren het.
De regen spoelde erover, de wind waaide ze droog,
het zonlicht deed ze stralen.

De witte kiezels waren zeker van hun zaak, ze kenden hun taak:
liggen, onveranderlijk in een natuurlijke habitat.
Zij waren de basis, zij waren standvastig.
Naast de bomen, de struiken, het gras en de dieren
waren zij sterk, de elementen de baas.
De kiezels voelden zich goddelijk, de oervorm van het leven.

Maar niet die ene zwarte kiezel. Dat steentje voelde zich anders.
Ze had het gevoel van groter worden,
innerlijke groei, ze had het gevoel van op barsten staan,

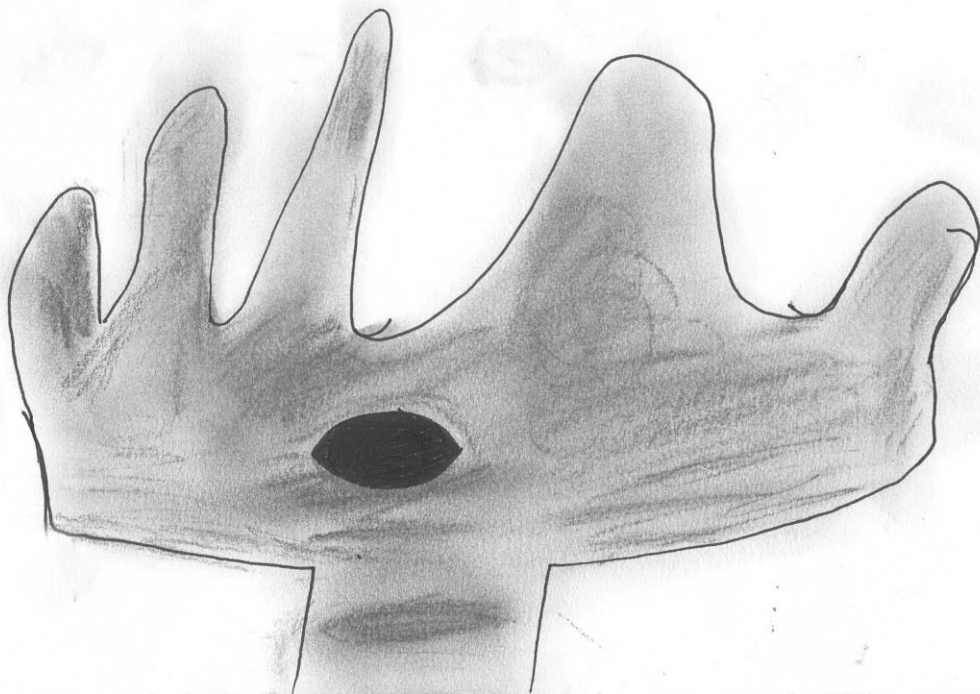
ontploffen, exploderen.

Maar ze wist dat dat niet kon.

Kiezelstenen exploderen niet, kiezelstenen groeien niet –
ze blijven eendeloos zichzelf.

Het zwarte steentje dacht dat het wel over zou gaan,
dat ze gewoon ouder moest worden,
dan zou het vanzelf wel over gaan.
Tijd is de heemeester van vele dingen.

Maar het ging niet over, het gevoel van groeien werd eerder sterker.
Ze bleef zich anders voelen.
En als de zon scheen, dat glom ze ook niet zo mooi als de witte kiezels.
En als het regende, dan deed het haar soms pijn.

Het hobbelde, het schommelde, donker en akelig.

Ze was in paniek, om het ongewisse.

Maar het was ook avontuur, begin van de bevrijding?

Het schommelen duurde lang, de hele dag.

Vreemde geluiden, vreemd lichtschijnsel, ze wist niet waar ze was.

Het duurde en duurde, een eindeloze tijd van verwarring.

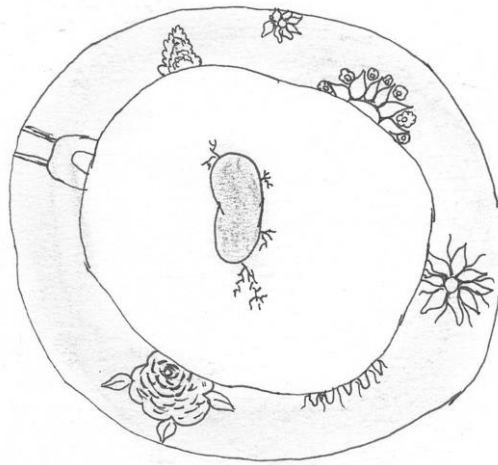
En net toen ze de hoop bijna had opgegeven om ooit nog daglicht te zien,
werd ze uit de zak gehaald.

Ze werd op een schoteltje gelegd.

Op een wit zacht dekbedje, een watje.

Ze kreeg een plonsje warm water over zich heen.

Niet onplezierig. Een prinsessengevoel kwam over haar.

En toen werd het schemer, donker, nacht.

De volgende dag weer een plons, een badje.

Het was best wel een lekker gevoel,
maar het gevoel van exploderen werd er wel heel erg van.
Het werd erger. Elke dag erger.
De nachten werden ondraaglijk.
Ze hield het niet meer.
En toen ineens, ja echt, toen gebeurde het:
ze explodeerde, ze barstte.
Het had niet gekund, stenen konden toch niet barsten, maar het gebeurde,
haar binnenste had een weg gevonden naar buiten.
Het voelde als de opluchting van een ontplofte puist,
maar het was geen pus, maar een groene sliert!
Ze had een staart!
Zoals een konijn, een paard, een hond.
Was ze geëvolueerd? Van kiezel tot diersoort?
Zou ze ook nog poten krijgen?

De volgende dagen groeide haar staart en ze kreeg steeds vaker een plens warm water.
Het deed haar enorm goed.
Poten kreeg ze niet.
Ze rustte, ze sliep, ze dacht en ze groeide.
Niks geen gepieker, maar evenwicht en zelfvertrouwen!

Wat een leven.

Net toen ze dacht dat ze in de hemel terecht was gekomen,
nam haar leven een tweede wending.

Drama, paniek, crisis!

Ze werd opgepakt en in de grond gestopt.

Ze werd levend begraven!

Einde verhaal, einde sprookje: geen roze romantisch *leefde nog lang en gelukkig*,
maar een keihard rot slot.

Depressief, zwaarmoedig, ellendig....

geen enkel woord was zwart genoeg om haar uitzichtloze leven te omschrijven.

Tijdloos. Ze zag niks, ze rook niks, ze proefde niks.

Ze was er niet meer!

Dacht ze.

Maar was er niet een of andere filosoof die daar iets over had gezegd?

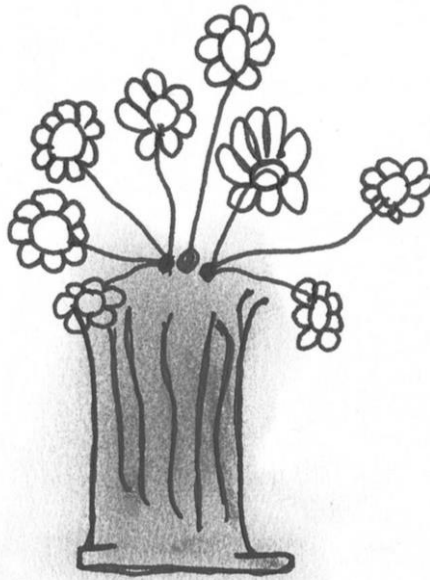
Ze dacht! Dus ze bestond!

En wie bestaat die heeft een keus: opgeven of vechten!

Opgeven deed ze nooit!

Dus werd het vechten, en uit alle macht begon ze te groeien,
kracht te verzamelen, te persen....en ze was zo verdiept in dat persen

dat ze niet in de gaten had hoe ze de weg naar boven al had gevonden.
Daglicht. Ze zag de zon, ze zag de wereld. Ze zag de bomen om haar heen.
Adem, wind, kleur en geur. Ze leefde.
En in die euforie, zag ze haar omgeving en zag ze zichzelf.
Ze begreep wie ze was. Een jonge boom.

Als herboren, getransformeerd, een lichtwezen.

Ze groeide en groeide, groter en groener, uren, dagen, weken.

Vlakbij op de grond zag ze de witte kiezels liggen.

Ze glimlachte.

Daar had ze gelegen.

En door haar glimlach kwam het dat een van de kiezels haar herkende.

‘Ben jij niet de zwarte kiezel?’, vroeg hij.

‘Ja, dat ben ik’, antwoordde ze.

Ze had al iets donkers in haar stem.

‘Je was helemaal geen zwarte steen, je was een zaadje, je was al die tijd een boom!’

Ze glimlachte, de wind door haar takjes.

‘Heb je al een naam?’, vroeg de kiezel na een tijdje.

Nee, die had ze nog niet.

‘Dan zal ik je rots noemen, zodat je de rest van je leven zult herinneren dat je een van ons was.’

‘Ik zal trots zijn op mijn naam, maar het klinkt niet erg vrouwelijk!’

‘Je zult Trudy heten; dat betekent *rots*, maar dat klinkt meer als ritselende bladeren.’

Vanaf die dag heette ze Trudy.

En het werd een boom van een vrouw, standvastig, groots en schitterend.

Alles en iedereen kon op haar bouwen.

Vogels die nestjes maakten, katten die in haar klommen,

de wind die in haar speelde, kinderen die hutten knutselden,
verliefde paartjes die in haar schaduw lagen.
Ze werd een inspiratiebron voor kunstenaars
en er was zelfs iemand die over haar leven een sprookje schreef.

Dat sprookje begon met:
er was eens een prachtige boom, een witte kers met stralend witte bloesem,
bijzonder mooie, grote, witte bloemen in haar takken.
Ze noemde zichzelf Trudy.

Het biografische sprookje ‘Het laatste puzzelstukje’
schreef ik na de ontmoeting met Jos Vink.

De tekeningen zijn gemaakt door Ismael Abagdiar,
Gwen Fleuren, Chris Prent.

Het laatste puzzelstukje

Toen Evert Vink haar ten huwelijk vroeg, durfde Jos geen nee te zeggen. Een opmerkelijke start van de liefde, zou je kunnen denken, maar ze heeft er geen spijt van gekregen; ze hadden een fijn huwelijk.

Evert overleed in 2001. Ze woonden toen in Emmeloord.

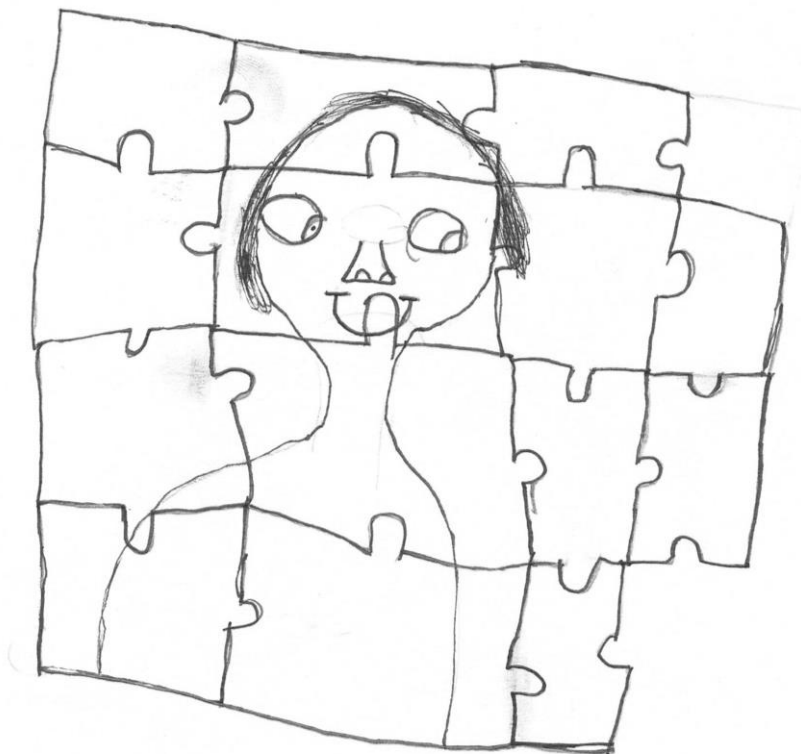
Veertien jaar later woonde Jos in Almere, in Woonzorgcentrum Archipel. Na een hersenbloeding was ze verlamd geraakt; ze kon toen niet meer zelfstandig wonen.

Voor wie het ziet, is het leven een puzzel. Wie je bent, waarom je leeft, wat je levensopdrachten zijn, dat zijn de vragen die je op weg helpen. De antwoorden zijn puzzelstukjes. Als het goed is, heb je tegen het einde van je leven zoveel puzzelstukjes van jezelf gevonden, dat je een aardig beeld hebt van wie je bent.

Jos en Evert puzzelden vaak. Legpuzzels, 3000 stukjes of meer. Ze hadden zelfs een keer de Nachtwacht in elkaar gezet. Maar liefst 5000 stukjes donkere en lichte stukjes. Je hebt elkaar nodig om zo'n meesterwerk in elkaar te zetten. Zo is het ook met de levenspuzzel. Je hebt elkaar nodig om de stukjes te ontdekken.

De lichte stukjes zijn het makkelijkst. Die vallen op, die stralen vanzelf. De donkere stukjes hou je liever verborgen. Voor een ander. Liefst stop je al die donkere stukjes diep weg, in de verstofte krochten van je onderbewustzijn, in de hoop dat ze daar voorgoed vergeten worden...maar je weet heus dat ze daar liggen, geheim te wezen.

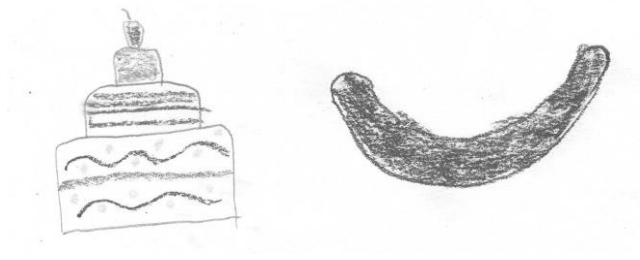
We zullen niet in details treden over wat die geheimen zijn, maar Jos haalde ze na haar hersenbloeding een voor een naar boven: herinneringen om te herleven, te herkauwen. Niet dat ze dat graag wilde, het gebeurde gewoon, de herinneringen kwamen vanzelf.

Jos was als kind verlegen. Liever op de achtergrond dan in de schijnwerpers. Zo heeft ze geleefd. Ze was natuurlijk niet voortdurend verlegen. Met haar man had ze een goed huwelijk en bij hem hoefde ze niet verlegen te zijn. Samen aan de waterkant, in de stilte van het kabbelend water met een hengel in de hand en in de picknickmand allemaal heerlijke dingen. Daar was Jos volkomen zichzelf, in vrede. Maar praten in het openbaar, bijvoorbeeld, of naar recepties gaan en daar zomaar met vreemde mensen praten... absoluut niet.

Die verlegenheid bleef haar hele leven als een afdruk in haar karakter staan. De verlegenheid die je meemaakt als kind, is een heel sterke herinnering. Zoiets werkt door in je hele leven, ook al ben je eigenlijk al lang niet meer verlegen, je denkt van jezelf dat je dat bent.

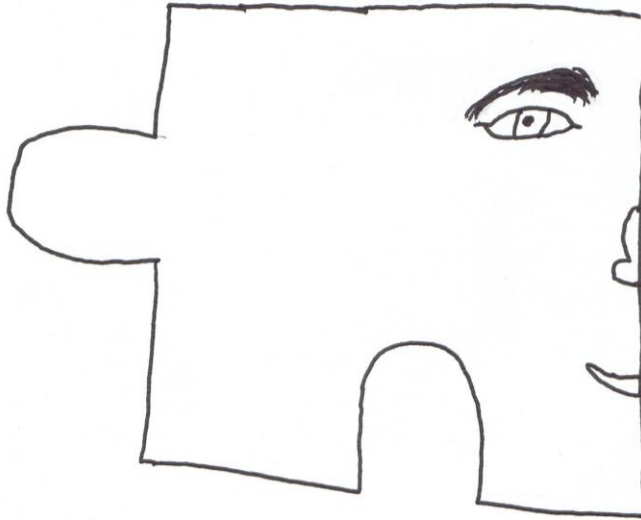
Een belangrijk puzzelstukje was het besef dat ze eigenlijk niet meer verlegen was. Ze had nog steeds niet de wens om op de voorgrond te treden, maar verlegenheid kon ze het niet meer noemen. Ze kon voor zichzelf opkomen, zeker, en ze kon sterk uit de hoek komen – figuurlijk dan, want in een rolstoel heb je altijd anderen nodig om je voort te bewegen.

Jos had vaak veel en lekker gegeten. Bourgondisch. Dat ze van lekker eten hield, was duidelijk te zien aan haar lichaam.

Dat haar forse formaat met haar verlegenheid te maken had, was ook een van de puzzelstukjes. Hoe het precies zat, begreep ze nog steeds niet helemaal. Het allerlaatste puzzelstukje zou daarover hopelijk duidelijkheid geven. Wie verlegen is, die wil niet dat mensen dichtbij komen. Wil je niet dat mensen dichtbij komen, dan moet je een buffer maken. Jos maakte misschien een lichamelijke buffer. Of was het meer een verdedigingswal? Als dat zo was, dan had die verlegenheid met onzekerheid te maken. Dan was de verlegenheid niet het probleem geweest, maar de onzekerheid. Onzeker was ze nu niet meer, en misschien dat ze daarom nu haar forse lichaam had ingeruild voor een tenger lichaam. En had ze vroeger eten heerlijk gevonden, een lust voor de mond, in deze fase van haar leven, vastgeplakt aan een rolstoel, kon ze van eten onpasselijk worden. Alleen al het woord koekje kon haar soms misselijk maken. Dit waren donkere puzzelstukjes geweest; langzaam maar zeker werden ze licht.

Op een dag zag Jos een man in haar deuropening staan. Haar deur stond altijd open. Dat doen veel bewoners van zorgcentra; de klop op de deur was meer een teken van beleefdheid. Jos kreeg veel mensen over de vloer, maar het waren eigenlijk altijd vrouwen en meisjes, zusters die haar kwamen helpen. Een enkele keer was het een broeder, maar deze meneer was duidelijk geen broeder, hij droeg een lange zwarte jas. Deze man kende Jos niet.

Ze keek hem aan, knikte en zei met zachte en ietwat gerafelde stem:

Goedemorgen.

Dag Jos, zei de man.

Jos probeerde wat scherper te zien, maar ze herkende hem niet.

Nee, zei de man, je kent me niet.

Ik ben de puzzelmaker.

Je lijkt de dood wel, kom je me halen, zei Jos met een lachje, met de bedoeling om geen uit het veld geslagen indruk te maken, het zal eens tijd worden.

We lijken op elkaar, de dood en ik, toch ben ik de dood niet.

De dood geeft geen kansen. Ik wel, vervolgde de puzzelmaker.

Welke kans kom je me bieden, dan? Ik ben lam en ik heb kanker.

Ik ben de puzzelmaker en ik kom je het laatste stukje brengen van de puzzel van je leven.

Oh, dat is fijn, leg hem maar neer, dan ben ik klaar, reageerde Jos.

Zo zou de dood het doen; zo doe ik het niet.

Ik ben de puzzelmaker en ik geef je het laatste puzzelstukje van je leven.

Het is aan jou om het moment te bepalen.

Je bent nog niet klaar met je leven en er zijn nog aardig wat lege plekken in de puzzel, maar als je deze laatste neerlegt, dan is je puzzel in een keer af.

Als je hem nu al wilt gebruiken, dan is het jouw keus.

Je kunt het stukje ook bewaren, dan weet je dat je hem ieder moment kunt neerleggen.

Een soort pil van Drion, lachte Jos en ze realiseerde zich dat ze op dit moment totaal niet onzeker was, maar juist blaakte van zelfvertrouwen.

Ja, zoiets, maar dan de natuurlijke variant, ging de puzzelmaker verder.

Je kunt hem nemen, maar je kunt ook verder puzzelen

en je creativiteit gebruiken om de stukken te vinden die je nog mist.

Je bedoelt dat ik moet gaan tekenen?, vroeg ze.

Ja, tekenen dat helpt. Tijdens het tekenen dwalen je gedachten makkelijk naar de diepte en daar vind je misschien wat verborgen was.

Maar het zoeken alleen al is een creatief proces. Wie geen creativiteit toelaat, zal niets vinden. En jij, je wordt met de dag creatiever.

Je wordt vrijer en lichter.

Het zou zonde zijn om de puzzel versneld af te maken, maar ik geef je de keus.

En tegelijk deed de puzzelmaker een stap naar voren en gaf Jos een envelop.

Je kunt hem bekijken, maak gerust de envelop open.

Als je verder wilt puzzelen, dan doe je hem weer terug.

En als ik hem neer wil leggen, waar leg ik hem dan neer?, vroeg Jos, want ze begreep nu wel dat haar leven inderdaad een mooie puzzel was, maar het was niet bepaald een fysieke puzzel.

Pak hem er maar uit, zei de puzzelmaker geruststellend.

Jos keek even naar de envelop en dacht heel even dat ze hier flink in de maling werd genomen, maar toen ze het puzzelstukje eruit pakte, keek ze verbluft om zich heen.

Haar hele leven stond om haar heen. Haar leven bewoog om haar heen! Beelden die naar voren en naar achter schoven, kleuren, stemmen, geluiden, sferen. Ze zag de momenten die ze zich onlangs had herinnerd vlakbij. De momenten die ze had verwerkt, waren mat meer op de achtergrond. En inderdaad ook heel veel open plekken, blijkbaar puzzelstukjes die ze nog niet had gevonden.

Ze wist gewoon niet waar ze kijken moest, zo indringend en veel was er te zien. Overweldigend was het, nee, meer dan dat. Ademloos keek ze om zich heen. Ze keek en ze zag, ze luisterde en ontdekte.

Ze had geen idee hoe lang ze had gekeken, maar op een ogenblik was ze zo moe dat haar hand uit zichzelf het puzzelstukje terugdeed in de envelop. Uitgeput viel ze in slaap.

Een moment later werd ze wakker geschud door een zuster.

Mevrouw, mevrouw, gaat het!? Het is tijd om te gaan eten.

Jos keek op haar schoot en zag daar de envelop.

De man was verdwenen.

Was het echt gebeurd? Ja, het leek echt.

Wil je deze envelop even op het kastje neerleggen, vroeg Jos aan de zuster.

En zonder iets te vragen, deed ze dat.

Zo, nu even lekker eten en het zonnetje is gaan schijnen, babbelde de zuster,

en morgen gaat u weer lekker tekenen.

Ja, morgen ga ik weer tekenen, ik kijk er naar uit.

Het biografische sprookje ‘Gemeenschappen’
schreef ik na de ontmoeting met Ab van Luin.

De tekeningen zijn gemaakt door Bibal Aboukaffal,
Romy Ramdhanie en Luka Ivacko.

Gemeenschappen

Er was eens een woord. Een zelfstandig naamwoord van deftige komaf. *Gemeenschap* heette het woord.

Het had een goede inborst en was sociaal en ook al deed een deel van zijn naam anders vermoeden, het had het beste met iedereen voor. Gemeen was hij niet! Integendeel.

Gemeenschap woonde in dat deel van de taal waar alle grote en voorname woorden woonden.

Maatschappij was zijn ene buurman, *Samenleving* was zijn andere. In zijn omgeving woonden ook de familie *Collectiviteit*, meneer en mevrouw *Communititeit*, de ongetrouwde zusters *Eendracht* en het grote gezin *Sociëteit*.

Het was een statige buurt, met goed verzorgde straten, geen klinker viel er uit de toon. Iedereen hield zich aan de regels zoals die golden.

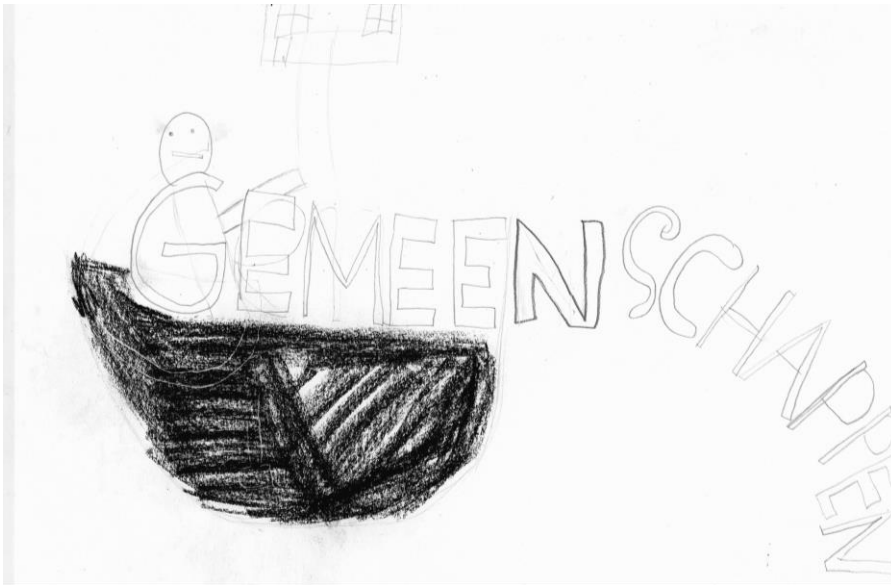
Harmonie was zijn vader en *Vrede* was zijn moeder. Je kunt het slechter treffen! Ze waren dolgelukkig toen hun zoon geboren werd en ze noemden hem Gemeenschap. Toen zijn vader hem in de wieg zal liggen, zag hij de belangrijkheid al in zijn ogen schitteren. Zijn moeder was vol liefde.

Gemeenschap groeide op in een plechtstatige wereld. Nooit een onvertogen woord en iedereen was altijd van goede zin. Maar werken werd er niet gedaan. Het onderhoud, het

ontleden en de grammatica, daar hadden ze hun werkwoorden voor.

De ouders van Gemeenschap waren ook in een dergelijk milieu opgegroeid en hadden daar geen enkele moeite mee, maar Gemeenschap was ongeduriger dan zijn ouders. Hij vond zijn leven soms behoorlijk saai en ten diepste ook oneerlijk. Omdat hij met dat gevoel bij niemand terecht kon, voelde hij zich onbegrepen.

Hij begreep ook zichzelf niet. Dat gevoel hoort nu eenmaal bij de adolescentie, zou je kunnen zeggen, die kunnen zichzelf gewoon nog niet begrijpen en dat komt wel, dachten zijn ouders... maar het kwam niet. Gemeenschap wilde iets anders.

Op een dag, totaal onverwacht, ging hij het huis uit. De wijde wereld in.
Zijn ouders schrokken, dit hadden ze niet zien aankomen.
De wereld is gevaarlijk, riepen ze, vol straattaal en ordinaire uitdrukkingen, er liggen overal gevaarlijke taalfouten op de loer, doe dat toch niet!
Maar Gemeenschap deed het toch.
Hij deed de deur achter zich dicht en vertrok.

Waarheen? Hij had geen idee.
Hij wilde meer zijn dan hij nu was, wilde meer doen dan hij nu deed. Hij wilde van betekenis zijn voor de wereld.
En ja, hij had er gewoon zin in!

Dat de wereld inderdaad gevaarlijk was, daar kwam hij snel achter. Gemeenschap was mooi en hij was aantrekkelijk voor het andere geslacht - de vrouwelijke woorden wilden hem wel hebben.

Gemeenschap leerde snel een nieuwe betekenis van zijn naam kennen. Hij deed het met lidwoorden, persoonsvormen, met bijwoorden, hij veroverde de mooiste bijvoeglijk naamwoorden, hij deelde het alfabet met voorzetsels en naamvallen. Hij leerde zich als lijdend voorwerp te gedragen, en dan weer als meewerkend voorwerp, kortom, hij leerde de taal van de liefde spreken.

Een mooie tijd, zeker, maar na verloop van tijd raakte hij toch wat uitgekeken op deze

manier van leven. Dit was niet waarom hij weg was gegaan. Er moest meer zijn.

Het was zeker niet toevallig dat juist op dat moment zijn gevoelens groeiden voor een mooi zelfstandig naamwoord. Hij had haar leren kennen door een koppelwerkwoord. Die had gezien dat zij heel goed bij elkaar pasten en had een ontmoeting geregeld.

Haar naam was *Vertrouwen*.

Ze kregen verkering en hadden het goed.

Hij dacht niet meteen aan trouwen, maar toen zij op een dag die ene belangrijke belofte ter sprake bracht, was hij niet eens verbaasd over zichzelf dat hij ja zei.

Dus ze trouwden.

Vanzelfsprekend was dat in gemeenschap van goederen.

En leefden ze nog lang en gelukkig?

Ja, zeker, maar in het begin leek het daar niet op, want de ongedurigheid van Gemeenschap speelde op. Verandering, meer, beter, dat waren de woorden die naar voren kwamen als hij zijn ongemak en onrust aan zijn vrouw probeerde uit te leggen.

Zij heette natuurlijk niet voor niks *Vertrouwen*. Dat had ze. En daardoor kon ze haar man met pijn in haar hart de ruimte geven om te zoeken naar het doel waarvoor zijn naam in het grote boek der levenden was opgeschreven. Want zoveel wist Gemeenschap wel, hij had een doel!

Soms was hij weken van huis en dan wist Vertrouwen niet waar hij was, maar als hij dan bij terugkomst vertelde wie hij had ontmoet, dan geloofde ze hem. Ze was vooral gelukkig dat hij er weer was.

Haar vertrouwen was terecht, Gemeenschap was werkelijk oprecht.

Hij had ontmoetingen met taalwetenschappers, semantici, lexicologen en linguïsten.

Figuren met het hart op de tong, soms met vreemde accenten. Die ontmoetingen leverden zeker boeiende gesprekken op, maar ze bleven als het ware achter in de keel, niet op het puntje van de tong.

Tot op de dag dat Gemeenschap een taalfilosoof tegenkwam, een visionair. Iemand die zonder woorden af te breken kon verbuigen wat recht was, iemand die eigen regels kon schrijven en altijd bij zinnen was. Een ware taalcreator.

Ab. In de taalwereld is alles semantisch wat de klok slaat en is iemand zoals hij heet; Ab was dus vader. Gemeenschap dacht eerst dat hij met een gewone vader te maken had, maar tijdens het gesprek begreep Gemeenschap opeens dat Ab vader was vanaf het eerste begin. Ab was Vader van alles.

Ab glimlachte toen dat besef tot Gemeenschap doordrong.

Je heet hoe je bent, zei Ab cryptisch, en je doet je naam eer aan, dat is de oude regel.

Het wordt echter tijd dat we een bladzijde omslaan, tijd dat we ons uit de ijzeren lettergreep losmaken.

Wie als een werkwoord is geboren zal nooit een zelfstandig naamwoord worden, zeiden ze vroeger. Andersom gold dat ook.

Toen was het waar, maar een wending is op handen.

De taal moet rijker worden, de klank van het vrije woord is de toekomst.

Wie jij bent?

In het meervoud schuilt het antwoord.

Jij zal jezelf vinden als je aan jezelf durft te werken.

Als jij jezelf gevonden hebt, dan zal je werkelijk Gemeenschap zijn.

Toen Gemeenschap bij zijn vrouw terugkwam,

en haar vertelde over zijn ontmoeting met Ab,

wisten ze allebei in eerste instantie geen raad met de orakelachtige keelklanken.

Maar Gemeenschap was geen opgever.

Hij dacht, puzzelde en herhaalde keer op keer de zinsdelen,

en opeens begreep hij wat Ab had bedoeld.

Gemeenschappen als Werkwoord!

Hij moest als naamwoord zelfstandig zijn en tegelijkertijd werken.

Zo simpel was de clou.

Zelfstandig werken.

Het antwoord had de schoonheid van eenvoud.

En vanaf dat moment had Gemeenschap rust gevonden.

Rust was natuurlijk niet letterlijk, want hij kreeg het drukker dan ooit,

maar Gemeenschap had zijn evenwicht gevonden.

Hij wilde niemand buitensluiten

iedereen moest zich bij hem thuis voelen.

En dat lukte.

Vertrouwen straalde als ze naar hem keek.

Ze was gelukkig.

En Gemeenschap was geworden wat zijn vader in hem had gezien:

een woord van groot aanzien,

een woord van iedereen,

een zelfstandig werkwoord.

Het biografische sprookje 'De Drie-eenheid'
schreef ik na de ontmoeting met Wim Blase.

De tekeningen zijn gemaakt door Robin Hennepman,
Sjoerd de Moes, Yining Lam,
Jaliyah Taroemoredjo en Valentijn Rijsbergen.

De Drie-eenheid

Vaak wordt gezegd dat het leven je een heleboel te leren heeft. Daar schuilt een kern van waarheid in, maar de werkelijkheid ligt net even anders. Het is namelijk niet het leven dat je iets te leren geeft, maar wij zijn het zelf die onszelf een heleboel leren. Verwarrend?

Luister maar!

Een mens heeft drie ikken. Twee van die ikken kennen we, die noemen we namelijk naar onze naam, dat zijn de denkende ik en de voelende ik. Daarmee hebben we dagelijks te maken.

1959
83
2ink
1brood
1kann
ben
famieli
tannie
Amsterdam
oorlog
2e wereldoorlog
82
patty
voor
na
jodenmarkt
jodenbuurt
friesland
brief
meur
meLgoed
varen
vrijheid
vrijheid

De derde ik is niet zo bekend. Die staat ver boven het ego. Zo hoog zelfs dat we hem niet voelen. Sommige mensen ontkennen dat die bestaat en zeggen liever dat het leven hen iets leert dan dat ze toegeven dat ze het zelf zijn die ze soms voor ingewikkelde situaties zetten.

De derde ik is weliswaar verborgen, maar voert wel de regie van de grote levensbeweging. De derde ik bepaalt de grote koers.

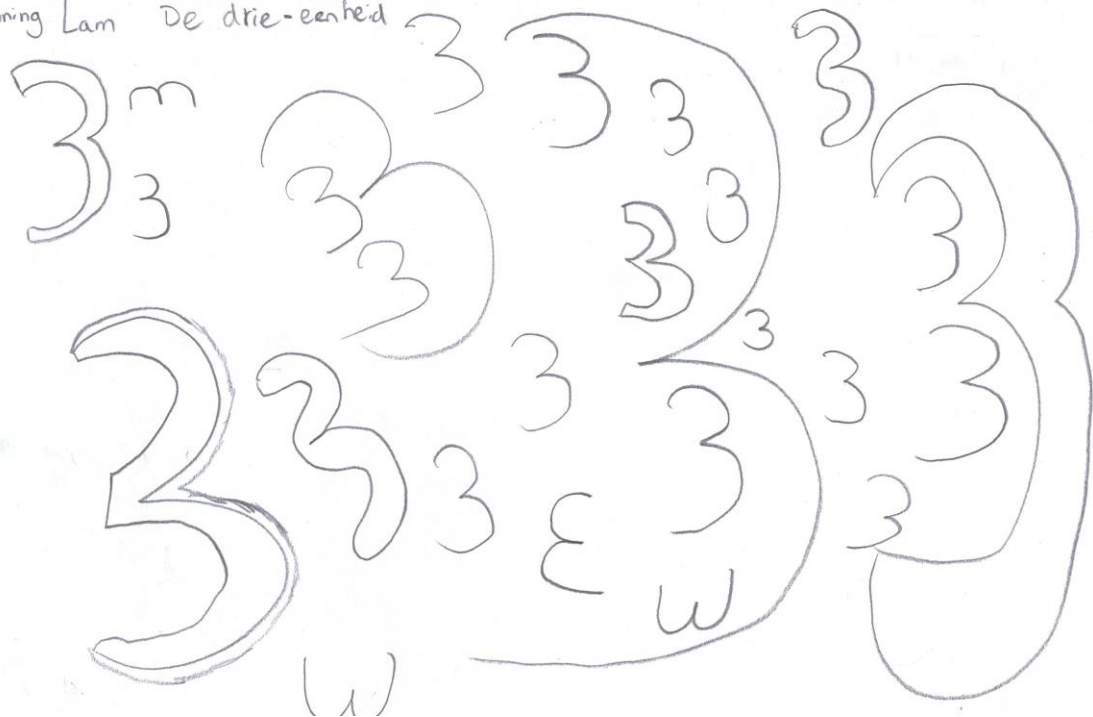
De derde ik noemen we het Zelf.

De derde ik gaat schuil, maar je kunt aan de tekens die hij geeft, herleiden dat hij bestaat. Hij strooit als het ware kiezelsteentjes op je pad, zoals dat in sprookjes gebeurt. Of zoals sterrenkundigen, die kunnen afleiden aan de baan van planeten dat er ergens een zwart gat moet zijn.

Welke vorm de tekens hebben, dat verschilt van ik tot ik. De meeste mensen hebben sowieso geen oog voor die tekens. Hoe hard dat derde ik ook zijn best doet.

Bij Wim was het duidelijk dat de derde ik met een getal strooide. Overal in zijn leven kwam hij het getal 3 tegen. Geboortedata, telefoonnummers, huisnummers. Een prachtig toeval, dacht Wim, maar wel degelijk een toeval. Het was zijn denkende ik die daarover zijn mening bepaalde en die bepaalde dat er gene dingen zijn die niet kunnen worden bewezen.

Yining Lam De drie-eenheid

De drie-eenheid zit niet alleen in de drie ikken, maar ook in de drie grote fasen van ieders leven.

Kindertijd, volwassen leven, ouderdom. Binnen die grove indeling zijn er weer kleinere drie-eenheden en daardoor raakt de grote drie-eenheid soms wat uit het zicht, maar bij Wim was die grote indeling echter glashelder. Daar zat natuurlijk de derde ik achter, die gaf ook hier een teken.

De eerste twee delen van Wim's leven, zijn kindertijd en zijn volwassen leven, stonden in het teken van groei en bloei. Enorme groei maakte hij door. Incasseren en groeien, doorgaan en bloeien. Een mens groeit en bloeit vooral door tegenslag, door het aanpassen, door ontbering en inspanning. Het plantje dat de strenge winter doorstaat, geeft later de meeste vruchten, is een oud gezegde.

Wim maakte zo'n strenge winter mee. Letterlijk en figuurlijk.

Wim werd geboren in een arbeidersgezin in een vooroorlogse tijd. Zijn moeder kwam na de bevalling direct in een diepe postnatale depressie en Wim dreigde de eerste schreden van zijn leven zonder moederliefde te moeten doen. Hoe koud moet dat voelen!

Gelukkig was Janny er, zijn oudste zus die snel als een nieuwe moeder de plaats innam van de echte. En dat bleek een geweldige tweede moeder.

Wim voelde, zo klein als hij was, dat hij zich heel gelukkig mocht prijzen met deze tweede moeder.

Hij had natuurlijk gevoeld dat er iets niet klopte, zijn voelende ik kon niet om de tuin worden geleid, maar hij had meteen begrepen dat het beter was als hij zich aanpaste! Hij aanvaarde in liefde zijn tweede moeder. En dat pakte goed uit: hij was oprecht gelukkig met zijn moederlijke zus. En zo had hij toch een heel gelukkige jeugd.

Een paar jaar later was zijn echte moeder over de depressie heen, maar echt vrolijk werd ze niet.

Ontberingen waren er zeker. In oorlogstijd moest iedereen aanpakken en voor Wim was dat niet anders. Zo moest ie een keer de buurman helpen om een zak aardappelen te halen op het centraal station. Daar zou een schip aankomen met die zak aardappelen die voor hem bestemd waren.

In de zomer is dat misschien goed te doen, maar een grote zware kar door de dikke sneeuw voortduwen in ijzige kou is werkelijk afzien, een martelweg.

De aardappelen smaakten daarna als een hemels maal.

Of in de rij staan voor brood! Uren wachten in de kou, op gypies.

Of de schaamte die hij voelde om zijn moeder die langs de deuren ging om bloembollen te vragen. Bollen om te eten!

De honger was zo groot dat ze wel moest.

Het grootste drama overkwam hem toen

Janny zomaar van de ene dag op de andere dag verdween. Ze was de oorlog in Amsterdam ontvlucht en met een vriendin meegegaan naar het noorden.

Wim voelde zich alleen gelaten.

Het was gelukkig niet voor de rest van hun leven, want na de oorlog kwam ze terug. Maar Wim was op dat moment geen kind meer.

Zijn jeugd gaf hem een schat aan ervaringen. Zoveel ervaringen dat je er een heel leven mee zou kunnen vullen. Maar het was slechts het eerste deel.

Zijn volwassen leven was het tweede deel.

Opleiding, liefde, kinderen, dat zijn zo'n beetje de ingrediënten van deze tweede fase. Bij Wim kwam er een belangrijke poot bij, ambitie en groei.

Wim wist alles van scheepsradio's, ook van elektriciteit en hij begreep de techniek van moderne kachels! Hij had technische vingers en hij kon praten als Brugman, een versmelting van kwaliteiten die niet zo vaak voorkomt en die hij uitermate behendig wist te gebruiken.

Die kwaliteiten bepaalden de loop van zijn leven. Hij werd uiteindelijk vertegenwoordiger van elektronisch en technisch installatiemateriaal en maakte het bedrijf waarvoor hij werkte, heel groot!

Wim reed stad en land af en wist overal grote klanten te werven en te behouden. Zijn omzet verdubbelde en verdubbelde en verdubbelde. Geld verdienen is niet waar het leven om draait en ook bij Wim was dat eigenlijk maar een prettige bijzaak, de hoofdzaak was de groei die hij doormaakte. En dat hij de vrouw van zijn leven aan zijn zijde had.

Het derde deel van het leven was voor Wim nog een verrassing. Voor zijn derde ik natuurlijk niet, die wist precies waarheen hij Wim naartoe had gebracht. Zijn derde ik had Wim precies waar hij hem wilde hebben!

De meeste mensen hebben een slecht geheugen. Wim niet! In de eerste twee delen van zijn leven had

hij zoveel dingen meegemaakt en zoveel ervaren, dat Wim berstensvol beelden en herinneringen zat. Overvol. Hij wist gewoon alles nog. Als je hem zou vergelijken met een appelboom, dan was hij een reusachtige appelboom die overvol hing met rijpe appels, die krom stond van het gewicht dat hij torste. En elke appel stond voor een verhaal uit zijn leven. Het was tijd voor het plukken van de vruchten.

Vruchten plukken bij een mens? Hoe gaat dat eigenlijk?

De vruchten zitten verborgen in de gedachten, in de ideeën en herinneringen en die komen in de wereld door middel van creativiteit. Niet zoals het vallen van een appel, maar meer als een bevalling.

Soms gaat het proces uiterst moeizaam en de andere keer floept ie er zo uit.

Als je ze niet plukt, dan gaan ze verloren. Dan sterven ze mee met de stervende. Zonde.

Wim had het niet kunnen bedenken, want technisch als hij was, stond kunst altijd ver van hem af.

Als hij er bij stil had gestaan, dan had hij zich gerealiseerd dat hij in zijn werk heel veel creativiteit had gebruikt, en dat hij dus klaarblijkelijk creatief was, maar omdat hij die vindingrijkheid niet associeerde met kunst had hij het verband niet gelegd.

Een kleinzoon die op de kunstacademie zat, was een belangrijke kiezelsteen op de weg naar creativiteit. Daarmee was Wim's interesse gewekt. Daarna kwam hij in Archipel in aanraking met een kunstenaar en die bracht hem weer naar andere kunstenaars en zo begon Wim langzaam maar zeker de waarde in te zien van kunst. Hij was nog lang niet zover dat hij dacht hij dat zelf ook zou kunnen, maar dat besef drong opeens tot hem door toen hij op een dag werd uitgenodigd om te komen schilderen. Een eerste dag, een tweede...

De derde dag begon hij de lol ervan te voelen en toen begreep hij dat schilderen een vorm van geluk teweegbracht die hij nog niet kende.

Wim maakte het ene werk na het andere werk en zijn derde ik was vervuld van trots.

En denk je dat Wim daarmee begon te geloven dat hij een derde ik had?

Nee, dat niet.

Maar zijn derde ik vond dat niet erg.

Wim zou in ieder geval lang genoeg leven, nog vele malen een kwast in de verf dopen en nog vele kansen krijgen om van geloof te veranderen.

En mocht het dan nog niet gebeuren, dan was het ook niet erg. Het Ego zou er zeker last van hebben als het niet werd erkend en gezien, maar het Zelf staat daar boven.

Het biografische sprookje ‘Achter de muur’
schreef ik na de ontmoeting met Sjaan van Vaalen.

De tekeningen zijn gemaakt door Chelsey Polmantuin,
Senna van Oostveen en Chayenne Spel.

Achter de muur

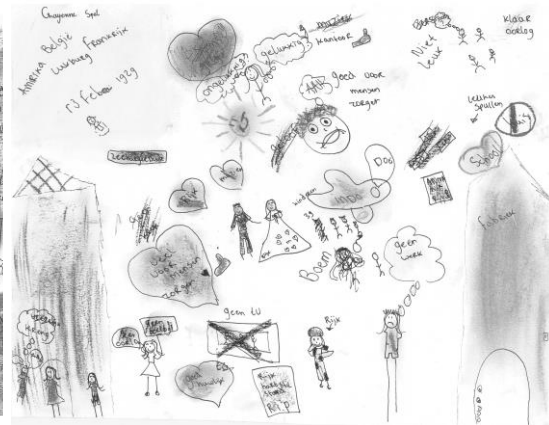
Sjaan had in haar leven veel gereisd. Naar praktisch alle Europese landen, het verre Oosten, Zuid Afrika en God weet waar nog meer naartoe. En het waren ook niet zomaar makkelijke vakantiereisjes, maar vaak leer- en ervaarreizen. Zoals die ene keer dat ze in Joegoslavië terecht kwam en daar aan de spoorlijn kwam te werken. De mensen zijn haar en de haren daar nog steeds erg dankbaar voor. Ook had ze vaak en graag te maken met mensen die uit andere landen naar Nederland afreisden. Zo gaf ze een keer Nederlandse les aan een Afrikaanse man. Ook hij was haar heel dankbaar. Zo dankbaar dat hij jaren later naar haar op zoek ging om zijn dochtertje aan haar voor te stellen.

Sjaan was nooit bang geweest voor het onbekende. Ze voelde voor elke reis hooguit een natuurlijke spanning voor al de nieuwe dingen die ze tegen zou komen. Een verheugen was het, geen angst.

Ze sprak ook haar talen goed! Natuurlijk zoals velen Engels, Duits en Frans, maar ze sprak ook een mondje buiten Europa.

Ze had reizen beschouwd als een manier om de wereld te leren kennen, om levensbeschouwingen met elkaar te vergelijken en levenswijsheid op te doen.

Deze reis zou langer worden dan een reis die ze eerder had gemaakt, maar desalniettemin gewoon een reis naar het onbekende. En vanaf die tijd kreeg ze de controle over haar leven terug.

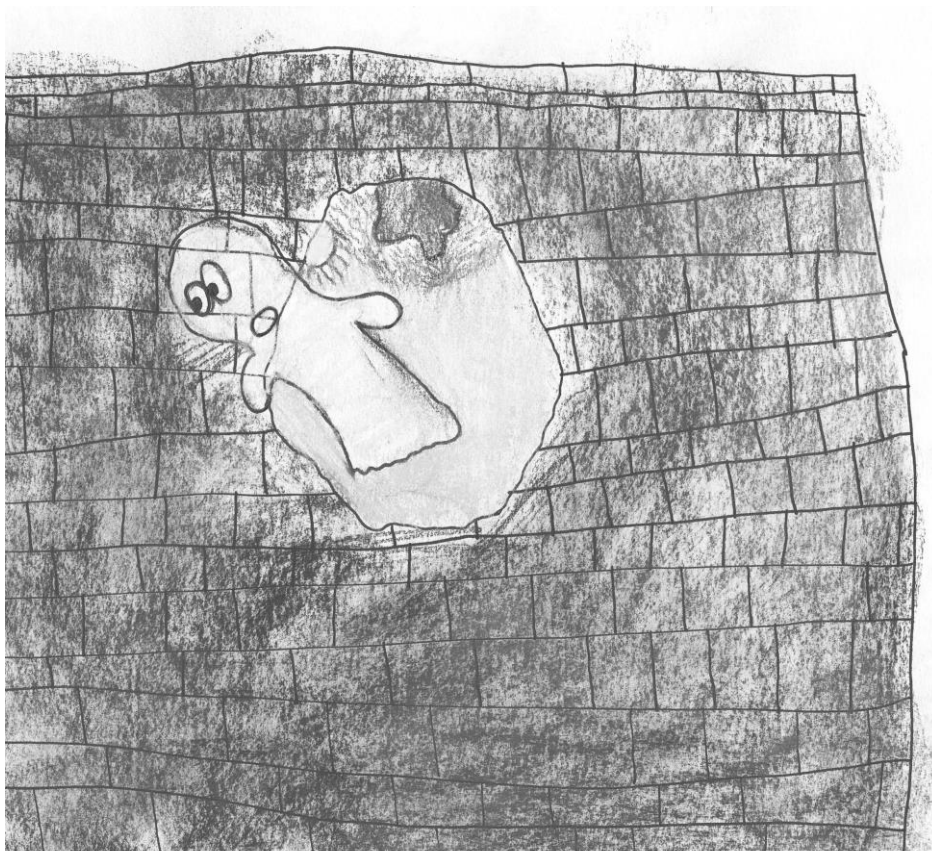

Sjaan geloofde niet in God of in een leven na de dood, maar dat een leven in dementie zich afspeelt in een ander soort bewustzijn, dat kon ze niet ontkennen. Ze was immers regelmatig in dat andere bewustzijn, dus die bestond. Er bestonden blijkbaar meerdere soorten bewustzijn, net zoals er verschillende landen en culturen naast elkaar en gelijktijdig bestaan. Niets nieuws onder de zon. De wereld van dementie was gewoon een andere wereld waar een andere taal gesproken wordt en waar de cultuur anders is.

Dat je je gaat voorbereiden op een reis, is één ding. Hoe je je moet voorbereiden op een reis naar een ander bewustzijn, dat is een tweede. Hoe doe je dat? Ze was niet in paniek, maar probeerde er weloverwogen een antwoord op te vinden. En omdat ze niet van de ene dag op de andere in de andere wereld was gedonderd, kon ze daarbij nog goed gebruik maken van haar verstand. Er is blijkbaar een overlap van bewustzijn, concludeerde ze. Hoe het ook zou worden, ze kon in dit stadium nog goed denken en zo lang als dat nog kon, zou ze dat zeker doen.

Ze wist niet waar het andere bewustzijn was, of het er warm of koud was, wat voor soort bewegwijzering er gebruikt werd, of er hotels waren of iets in die geest, dus

daar kon ze allemaal niks op voorbereiden. Wat ze wel kon doen, was haar verstand trainen, haar geest scherp houden. Waar ze ook terecht zou komen, haar geest zou haar helpen. Dus ging ze oefenen!

Denken gaat het beste als je je concentreert. Dan concentreer je je gedachten op één plek. Ze balde haar gedachten samen op één punt in haar pen en liet die samenvloeien met de inkt. Door de pen op papier te zetten en te schrijven, kon ze haar gedachten vastleggen. Zodat ze niet meer konden bewegen.

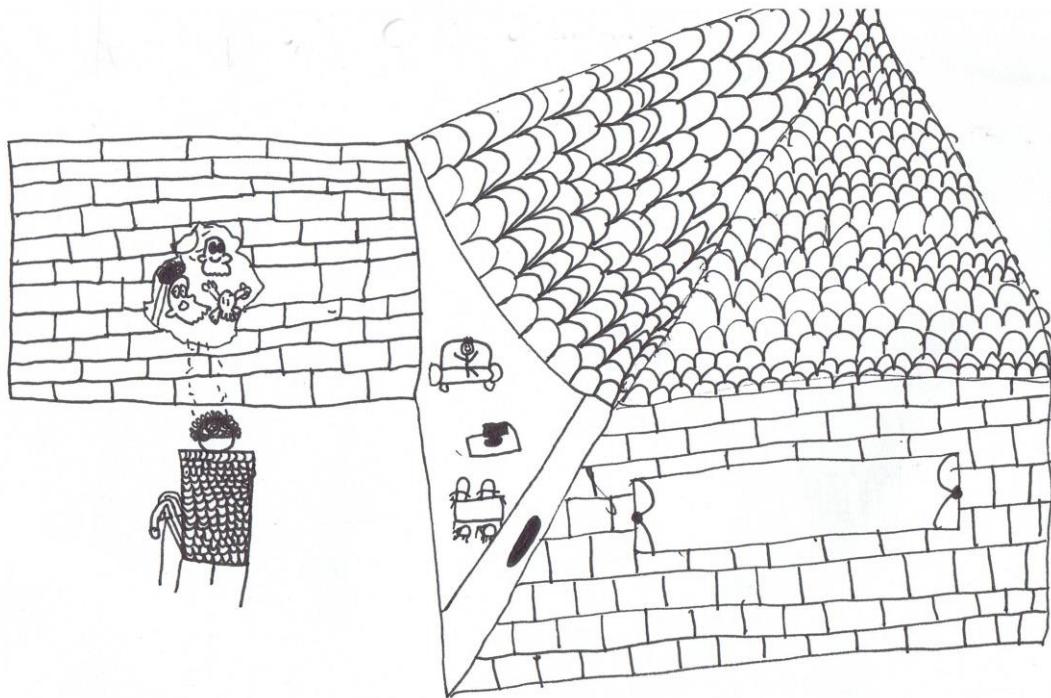
Ze schreef en ze schreef. Het waren niet direct herinneringen, maar aanleidingen. Ze dacht na over de wereld zoals filosofen plachten te doen. Hoe dacht ze over abortus? Hoe dacht ze over de kerk? Hoe kon ze goed van fout onderscheiden? Dat soort vragen stelde ze en haar pen gaf antwoord.

Ze had nooit eerder goed en uitvoerig nagedacht over abortus, maar de pen dwong haar daar scherp over te worden en daardoor werden haar overwegingen helder. Ze schreef in een groot boek en dat boek nam ze overal mee naar toe. Als ze kon, dan schreef ze. Zo maakte ze haar geest sterk, ze bouwde haar bewustzijn op – terwijl er tegelijkertijd een proces in haar hoofd plaatsvond van verval. Elke dag stierven er miljoenen hersencellen.

Op een avond keek ze naar een documentaire over de Berlijnse muur. Ze zag jongens met houwelen op de muur inhakken, net zo lang tot er een gat in zat. Ging het zo in haar hoofd? Waren er jongens met houwelen op haar hersenen aan het inhakken?

Het waren geen jongens, maar er was wel een muur! Opeens begreep ze wat er gebeurde! Hersencellen zijn als stenen in een muur. De muur is een scheidingsmuur tussen twee werelden van bewustzijn. Binnen de muren vindt het verstandelijke leven plaats, dat is de wereld van regels, wetten en materie. Buiten

de muur is de wereld van de vrijheid. De vrijheid van denken. In dat bewustzijn is het denken niet verbonden met het ik, maar met het zijn.

Bij Sjaan brokkelde de muur dus af. Als dat gebeurt bij iemand die niet is voorbereid en die niet sterk is, dan wordt die persoon als het ware snel meegevoerd naar het andere bewustzijn. Die waait weg en staat al snel niet meer

met beide benen op de grond. Maar Sjaan stond stevig en ze had haar geest versterkt. Zo kon het zijn dat de muur afbrokkelde en er gaten in ontstonden waar de wind hard doorheen waaide, maar Sjaan toch haar positie in het hier en nu kon vasthouden. Die gaten gaven haar onverwacht wel een voordeel: ze kon erdoorheen kijken! En zo kreeg ze een goed beeld van wat er achter de muur aan de hand was, hoe die wereld eruitzag.

Hoe de andere wereld eruitzag? Sjaan zag het en voelde het, maar ze kon het eigenlijk niet goed en helder beschrijven. Flarden mist zag ze, maar ook opengewaaide landschappen, verderop groene wolkenvelden, eronder rode gedachtestromen, hier en daar blauwe vlakken die rustig aanvoelden, en ze zag mensen die overal tegelijk konden zijn, zwevend, drijvend op emoties. Sommige mensen straalden angst uit en die straling was heftig, maar Sjaan kon zich daarvan afschermen. Andere mensen straalden geluk uit, geluk in al zijn eenvoud. Maar ook daar schermde Sjaan zich van af, want ze zag dat het geluk alleen die mensen overkwam die helemaal los waren van het aardse bewustzijn. Hun lichaam leek nergens meer voor te dienen.

Sjaan moest geconcentreerd blijven. Dat was belangrijk, dat wist ze nu. En die concentratie hielp haar! Ze kon loskomen van de grond, zonder zichzelf te

verliezen. Ze kon loskomen en blijven staan op het hetzelfde moment. Ze kon heel even aan de andere kant van de muur komen, heel even proeven, en ook weer terugkomen. Het was niet eng en gek genoeg ook niet vreemd. Op een bepaalde manier was het vertrouwd. Haar eigen persoonlijkheid was haar houvast.

En vanaf die dag ging Sjaan af en toe op stap, maakte ze een reisje naar de overkant van de muur. Ze reisde elke keer een beetje verder, als een ontdekkingsreiziger van de geest. En ze was er gelukkig! Minstens zo gelukkig als aan deze kant van de muur.

.

Het biografische sprookje ‘De vrouw die van het leven won’
schreef ik na de ontmoeting met Ine Bekmann.

De tekeningen zijn gemaakt door Terra de Zeeuw,
Senna Pael en Isabelle Kostelijk.

De vrouw die van het leven won

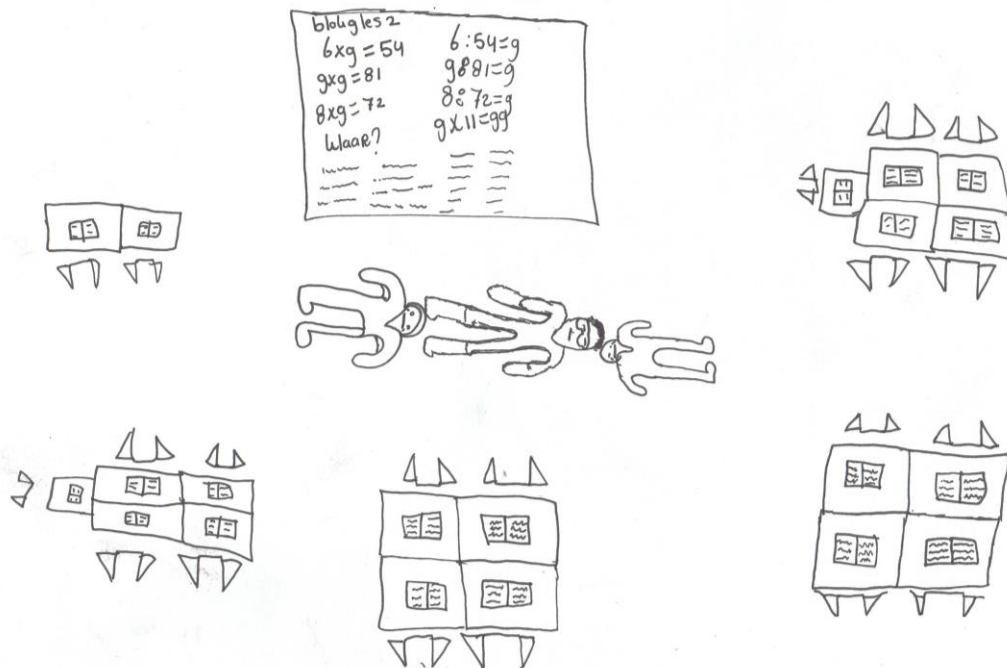
Alleen de mensen die van het leven weten te winnen, kunnen spreken met de dood. Dat lijkt een dooddooener, een loze uitspraak, maar Ine wist dat het waar was.

Ze was ceremoniemaker geworden, een betrekkelijk nieuw beroep, en was daar heel goed in. Haar op het lijf geschreven, zo te zeggen. Maar hoe goed dat beroep haar nu ook paste, toen zij jong was, was er niets wat in die richting leek te wijzen. Haar kwaliteiten en talenten waren simpelweg nog niet ontkiemd.

Kwaliteiten en talenten, wat zijn dat eigenlijk? Dat zijn persoonlijke sterktes die we sneller in de categorie eigenschappen zullen plaatsen, zoals resultaatgerichtheid, sociale vaardigheden, stressbestendigheid, verantwoordelijkheid, zelfbeheersing, leervermogen, integriteit, etc. Niet toevallig dat deze voorbeelden hier nu staan, want dit zijn de kwaliteiten die bij Ine naar de oppervlakte groeiden en konden bloeien.

Ine was als kind een voorzichtig kind. Ze had liefdevolle ouders en ze groeide beschermd op. De dood was wel al in haar buurt, want haar vader werkte bij het abattoir, het slachthuis. De geur van dode beesten nestelde zich in zijn kleren, maar dat rook Ine niet meer. Ze was er aan gewend.

In haar dertiger jaren deed de dood met zijn grote handen een greep in hun gezin. Ze waren met drie kinderen. Haar broer overleed, op 37jarige leeftijd. Hij stond voor de klas en viel padoes op de grond. Hij overleed aan fatale hartstilstand.

Emoties maken je zwak, was het motto van de familie, en tranen moesten binnen de dikke beschermwallen van het lichaam blijven, maar tegen dit verdriet was geen kruit gewassen.

In die fase drong het verdriet tot diep in haar gevoel. Aan de ene kant zou je een mens

voor zulk verdriet willen behoeden, maar aan de andere kant gebeurt er door dat verdriet iets moois. De dingen hebben altijd een voorkant en een achterkant. Het mooie dat gebeurde was dat het verdriet een soort mest was, voedsel voor haar kwaliteiten. Die hadden al kleine worteltjes, maar door deze gebeurtenis kwamen ze in een groeisput en schoten als onzichtbare voelsprietten naar buiten.

Ine zelf had nauwelijks in de gaten wat er gebeurde, het verdriet nam alle plek in.

Het verdriet had zich al in haar genesteld, door haar scheiding. Liefdesverdriet is heel heftig, dat speelt zich grotendeels buiten onze zinnen plaats, maar hier was het verdriet van de mislukte liefde vermengd met boosheid en verontwaardiging. Dat maakte het menselijker.

De man met wie ze getrouwd was en die zo lief en aardig leek, bleek zich te ontpoppen als een ouderwetse man met vooroorlogse opvattingen, maar wat haar het meest verraste, was dat ze haar liefde had gegeven aan een gemene man. Een week voordat ze ging trouwen, hoorde ze een klein stemmetje in zichzelf dat het beter was om het huwelijksvoornemen niet door te zetten, maar dat stemmetje werd overstemd door beloften en verwachtingen. Als een vrouw belooft te trouwen, dan gaat ze trouwen, of ze nu twijfels heeft of niet! Zo hoort dat.

Ze was alles kwijtgeraakt, haar huis, haar geld en haar trots. Hun twee kinderen had ze wel kunnen houden. En dat was natuurlijk ook het enige van werkelijke waarde, maar het duurt altijd even voordat een mens dat inziet.

De noodzaak om het hoofd boven water te houden en de vernedering die al zoveel vrouwen gevoeld moeten hebben, maakten dat Ine sterk werd. Sterk genoeg om een opleiding te gaan volgen, een baan te vinden en gelukkig te worden in haar zelfstandigheid.

Ze werd assertief en ambitieus en ze kreeg een slimheid over zich die haar hielp om van de ene goede baan naar de andere te komen. Eind goed al goed, zou je kunnen denken,

want als het iemand goed gaat, dan komt er vanzelf weer een nieuwe liefde in haar of zijn leven en dan ga je samen naar het einde. Maar dat gebeurde niet bij Ine. Haar lot lag in hogere handen.

Ine was voorbestemd om te gaan samenwerken met de dood. En om dat goed te kunnen doen, moet je niet de ballast van een aardse liefde op je schouders dragen.

Het was op het einde van haar carrière bij de KRO, dat ze een kans kreeg om een cursus Uitvaart te gaan doen. En dat was het moment dat Ine begreep waar haar toekomst lag.

Ceremoniemaker! Wat is dat eigenlijk? Dat is iemand de dood weet te gieten in mooie ceremonies, zodat het verdriet een vorm krijgt en niet als giftige dampen om iemand heen blijven hangen. De ceremoniemaker is voor de dood niet bang en ook niet voor verdriet en emoties en daarnaast weet zij woorden te vinden en goede vragen te stellen. Dat is zeker een kunst en Ine bleek er goed in te zijn.

Ze kon prachtige, persoonlijke inleidingen schrijven, waarbij ze zich inleefde in de man of vrouw die was gestorven, waardoor het leek alsof hij of zij zelf aan het woord was. Ze kon verhalen vertellen uit diens leven alsof zij het zelf was die ze had meegemaakt. Maar de kern van haar beroep was het bedenken van een passende ceremonie. Binnen de kortste keren had ze een presentatiemap van tientallen ceremonies. Ceremonies met

rozen, een waarbij mensen brieven schrijven aan de overledenen, een aantal waarin kaarsen een rol spelen, maar ook opvallende ceremonies waarbij mensen hun naam kunnen schrijven in zand, een met een leeg vel papier waarop getekend kon worden en noem maar op. En elke keer als ze voor iemand een ceremonie mocht bedenken, dan werd het net weer anders dan een vorige keer, omdat ze de ceremonies altijd naar de overledene toeschreef.

Op een dag belde iemand aan. Ine deed open. Er stond een vrouw voor haar deur. Ine zag dat het verdriet zwaar op haar gemoed drukte. Haar ogen waren rood en opgezwollen van het huilen. Een klant!

Ine liet haar binnen en bood haar een kopje koffie aan, zoals ze altijd deed als iemand 's ochtends bij haar op bezoek kwam.

Toen ze aan tafel zaten, met koffie, en Ine de vrouw naar haar verdriet had gevraagd, begon de vrouw te vertellen.

Terwijl de vrouw sprak, zag Ine iets wat ze nooit eerder had gezien. Ze zag een man achter haar staan. Er was verder niemand in huis en die man was ook niet werkelijk aanwezig, maar ze zag hem toch duidelijk staan. Een man met vrouwelijke trekken en met een vriendelijke gezicht. Ze zag hoe indringend zijn ogen waren. Hij had een donkere uitstraling terwijl hij toch ook licht uitstraalde.

De vrouw praatte, maar Ine hoorde helemaal niet wat ze zei. Ze kon alleen maar kijken naar de man. Ze was beduusd!

Opeens sprak hij: 'Ik ben de Engel van de Dood'.

Ine schrok, want ze geloofde tot nu toe eigenlijk niet wat ze zag. Ze was niet bang voor de dood, maar deze vorm van de Dood was volkomen buiten haar voorstellingsvermogen! En al was de figuur niet angstaanjagend, het angstzweet brak haar uit.

De vrouw die tegen haar aan het praten was, merkte niks en praatte gewoon door.

De Engel sprak weer: 'Wees niet bang. Ik kom in Vrede.'

Bij die woorden kwam Ine weer bij zinnen.

'Deze vrouw draagt een te groot verdriet. Om haar te helpen, heb je mijn hulp nodig.'

Ine probeerde verstandig te kijken, maar ze vermoedde dat haar ogen haar verbazing verraadden en dat het bloed uit haar gezicht was weggetrokken.

De Engel glimlachte alsof hij de gedachten van Ine kon volgen.

'Het is goed, Ine!

Het was heel gek en gewoon tegelijk dat de Engel haar naam noemde.

'Deze vrouw heeft in een moment drie geliefden verloren.

Het gebeurde. Het moest. We konden het niet voorkomen.

Maar nu is het verdriet te groot.'

'Wat kan ik doen', vroeg Ine.

Ze stelde de vraag aan de Engel, maar de vrouw begon te huilen.

'Je kunt niets voor me doen', snikte ze.

'Je kunt de deur opendoen, zei de Engel.

Ine dacht dat de Engel het overdrachtelijk bedoelde en meteen daarop zei de Engel:

‘Ik bedoel letterlijk. Je kunt de deur opendoen.’

Ine wist even niet goed wat ze moest, maar stond toen toch op en liep richting de deur.

De vrouw volgde haar met haar ogen en begreep niet wat ze ging doen.

Ine was bij de deur en bleef daar staan. Twijfelend.

De Engel knikte.

Toen deed Ine de deur open.

Ze zag een man staan en twee jonge kinderen. Schimmen.

Achter zich hoorde ze een enorme huilkreet.

Ze keek om en ze zag dat de vrouw de man en de kinderen ook zag.

Ze hield haar handen voor haar mond en ze kon haar ogen nauwelijks open houden door de tranen.

De man en de kinderen wandelden naar binnen, al zweefden ze daarbij wel wat boven de grond. Hun gezichtsuitdrukking was verre van ongelukkig, integendeel, ze straalden zelfs.

De vrouw zag haar man en haar kinderen en wist zich eigenlijk geen raad.

Ine wist ook niet wat ze met de situatie aan moest, maar ze dacht wel dat zij de leiding moest nemen.

De Engel deed zijn vinger naar zijn mond ten teken dat ze niets behoefde te zeggen.

En zo waren ze daar in de kamer, Ine, de Engel, de vrouw en haar man en twee kinderen.

Zonder dat ze het in de gaten had, stroomden de tranen langs haar wangen, zo indrukwekkend was deze gebeurtenis.

De vrouw werd langzaam rustig. Dit was de boodschap die ze nodig had. Het grote ongeluk dat haar overkomen was, was nu dragelijk geworden. Haar man en kinderen waren ergens. Ze waren niet verdwenen, alleen op een andere plaats terechtgekomen. Ze moest ze missen, dat wel, maar ze behoefde het verdriet haar man en kinderen niet ook te dragen. Zij waren daar niet ongelukkig.

Hoe lang het allemaal had geduurd, kon Ine achteraf niet goed zeggen. De vrouw had ook geen idee. Maar op een bepaald moment namen ze afscheid. Alles ging zonder woorden, maar niets was onbegrepen. En het afscheid was droevig, maar op een bepaalde manier ook bevrijdend. De Engel van de Dood nam ze mee. Ze vervaagden en vervaagden meer en meer tot Ine zich realiseerde dat ze minuten lang naar de plek keek waar ze de gestalten gezien had.

De vrouw had Ine omhelst, dankjewel gefluisterd en was weggegaan. Ine wist haar naam niet eens, realiseerde ze later. Had ze die wel genoemd? Ze kon het zich niet herinneren. Ze hoopte dat de vrouw weer van zich liet horen, maar dat gebeurde niet.

De Engel van de Dood zag ze ook nooit meer, maar dat vond ze niet erg. Ze wist nu zeker dat die er was.

Het biografische sprookje 'De elementen'
schreef ik na de ontmoeting met Harry L.

De tekeningen zijn gemaakt door Brody Muller,
Milan Brinksma en Jermaine Tjen a Kwoei

De elementen

Niets op deze wereld staat op zichzelf.

Alles en iedereen heeft zijn tegenpool,
zijn schaduw, zijn tegenwicht.

De dag kan niet bestaan zonder nacht,
de zon heeft de maan, het hier heeft het daar
en het zus heeft het zo.

Wie of wat alleen komt te staan,
die heeft grote moeite om het evenwicht te houden,
om overeind te blijven.

Ook de zee heeft haar tegenpool.

Dat is de rots.

De rots en de zee,
twee elementen die niet zonder elkaar kunnen.

De rots is stabiel en stevig – rotsvast.

Niet stuk te krijgen.

Maar zijn kracht staat niet op zichzelf.

De rots met zijn rotsvaste patronen
heeft de ongedurigheid van de zee nodig.
De zee overspoelt hem, laat hem los,
kabbelt om hem heen en babbelt.
De zee probeert hem voortdurend
van zijn stuk te krijgen.

De zee van haar kant heeft de rots nodig
om tegenaan te stromen,
om tegenaan te klotsen en te slaan.

Zonder de zee is de rots een droog stuk land.
Zonder de rots krijgen de stemmingswisselingen
geen weerklink, eb en vloed,
hoogtij en springtij, noem maar op,
zonder de rots maken de verschillen geen verschil.

Hoezeer ze ook hun best deden om te ontkennen
dat ze elkaar nodig hadden,
ze wisten het donders goed.
Het was de dans die zij dansten.

De rots hield van bloemen en planten.
Wat voor mensen kleren zijn,
was voor hem de begroeiing.
Gekleed.
Kleren maken de man,
of in zijn geval: planten maken de rots.
Helmgras, dat was een van zijn favoriete plantensoort.
Helmgras maakte hem zonnig en opgeruimd.
Hij maakte wel eens een grapje over dat gras,
dan lachte hij dat hij voor het geluk was geboren,

dat hij met helmgras op zijn hoofd op de wereld was gekomen.

De zee was vaak ongedurig.

Ze hield van wisselingen.

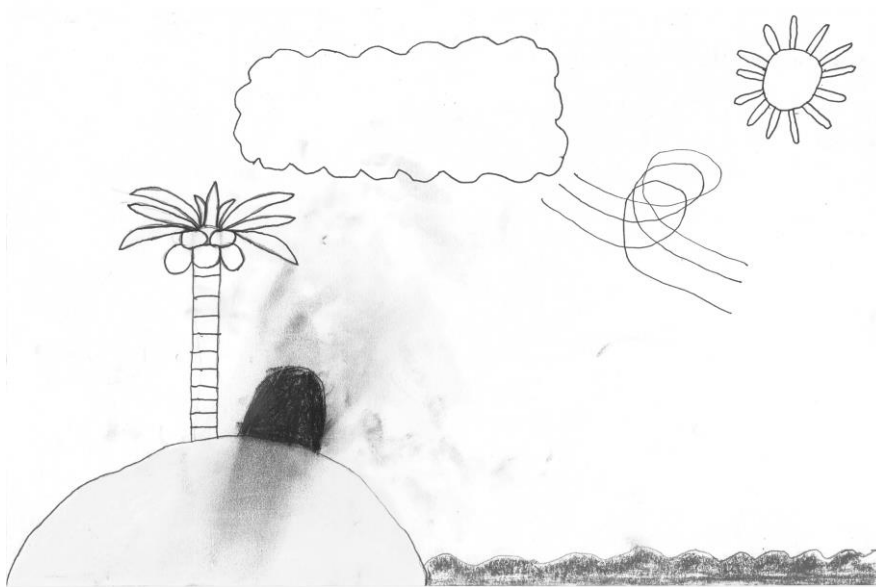
Ze kon tekeer gaan,

maar ze kon ook een tedere golfslag hebben.

De onvoorspelbaarheid was haar kracht.

Temperament!

Beweging!

De zee had de onbeweeglijkheid van de rots nodig.
De starheid, de onverzettelijkheid.
De stilte en de bewegingloosheid die haar irriteerde
en die ze waardeerde.
De dingen die zij miste.

Er gebeurden goede dingen.
Er gebeurden ook minder gelukkige dingen.
Zoals de zee en de rots niet zonder elkaar konden,
zo konden ook geluk en ongeluk niet zonder elkaar.
We laten dat verder rusten,
op ǿǿn belangrijke gebeurtenis na.

Water en steen, twee belangrijke elementen
die elkaar in evenwicht hielden.
Het was een goed evenwicht.
totdat er een derde element op het toneel kwam,
de lucht,
die roet in het evenwicht gooide.

Alles heeft lucht nodig, adem, ruimte.
Ook de zee kan niet zonder.
Voor het schuim, voor zuurstof, voor het bruisende,
het woelige leven.
Maar de lucht is niet altijd even vrijgevig.
De lucht kan een kwaaije zijn.

Op een dag, zomaar uit het niets,
zonder waarschuwing,
keerde de lucht zich tegen de zee.
Adem op rantsoen.
De zee was woest, vond het oneerlijk.
Blind van woede was ze soms.
Maar de lucht gaf niet mee.
Hij gaf ook geen reden.
De zee kwam er ook niet achter
waarom de lucht zich tegen haar keerde.
Ze kon niet meer stormen zoals vroeger.
Haar vloed was niet meer zo onstuimig
en haar eb was ongevaarlijk.
In het begin geloofde ze dat het tijdelijk was,

maar na verloop van tijd realiseerde ze zich dat ze zich er bij neer had gelegd.
Ze was niet getemd, maar ze voelde zich verslagen.
Zo woedden haar stormen alleen nog van binnen.

De rots zag dat ze het zwaar had,
maar hij had zijn eigen dingen, zijn eigen beslommeringen.
Hij had een keer een blikseminslag gehad.
Die had een krater geslagen in een deel van het oppervlak.

Op die plek was veel vegetatie vernietigd.
En met die verloren vegetatie ook het verleden aan die plek.
Maar hij treurde er niet om.
Hij maakte gewoon nieuwe herinneringen.
De planten groeiden er langzamer dan voorheen,
maar hij had er vrede mee.

Vrede en zonlicht, zei hij tegen de zee,
dat zijn de dingen die ons kunnen helpen.
Maar dan vergat hij wel even dat de zee
het zonlicht niet zo zag als hij.
De zon bereikte alleen de bovenste lagen,
zo'n 5 % van het totaal.
Hoe dieper, hoe donkerder.
In de diepste diepte kwam geen enkele zonnestraal.

De rots was begaan met de zee, zeker,
binnen de grenzen van het mogelijke.
Want hij was wat hij was.
Hij was nu eenmaal geen water.
Hij was er, dat vond hij op zichzelf al genoeg.

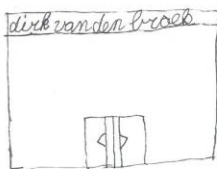
En hij had ongelofelijk veel geduld.
Daar kwam geen eind aan, zo leek het.
Zoveel geduld, daar kon de zee jaloers op zijn.

De zee en de rots, en ook de lucht,
zijn tijdloze elementen.
Er lijkt geen begin te zijn en ook geen eind.
Het eind en het begin zijn uit het zicht.
Ze zullen ongetwijfeld een keer stoppen met bestaan,
eerst de een en dan de ander, of andersom,
maar over die gebeurtenis wordt niet bericht.

De zee en de rots, zoals zij waren,
zo zullen ze blijven.
En sinds de dag dat de lucht
zich mengde in hun leven,
is hij niet meer weg te denken.
En zo leefden zij nog lang.
Lang en behoedzaam.
Als elkaars metgezel,
als elkaars tegenwicht.

Karie was een van de zeven zonen ~~no~~ hij had de tweede ~~wereld~~ wereldoorlog meegemaakt.

⊗ ⊗ ⊗ ⊗ ⊗ ⊗ ← dit is Karie. Hij werkte in een kleding zaak. En als hij boodschappen ~~moest doen~~ ging doen dan ging hij naar Dirk van den Broek. Conny was de vrouw van Karie.

⊗ Conny hield van piano spelen, en Karie lag een keer in het ziekenhuis omdat hij een hersenbloeding had.

